

Nr 699

Av herr **Wikström** och fru **Hamrin-Thorell**, *angående invandringspolitiken.*

(Lika lydande med motion nr 737 i Andra kammaren)

Antalet invandrare i Sverige växer stadigt. Under 1969 var invandringen större än någonsin. Således invandrade detta år cirka 66 000 personer. Invandringsöverskottet uppgick till 44 000 personer. Totalt finns därför nu över en halv miljon invandrare i Sverige inklusive dem som vunnit svenskt medborgarskap under senare år. Vi ser positivt på denna invandring, som vad icke-nordbor beträffar till största delen skett under organiserade former, vilket innebär att invandrarna måste ha såväl arbete som bostad ordnade innan de kommer hit. Det står klart att invandringen har stora fördelar. Den positiva effekten på svenskt näringsliv av invandringen är odiskutabel. Invandrarna är ju i allmänhet i sin mest produktiva ålder när de kommer hit. Säkert är att den arbetskraftsbrist som länge rått ej skulle kunnat övervinnas utan invandrarna. Man får ej heller glömma bort den stimulans det svenska kulturlivet får genom de impulser invandrarna för med sig.

Kraven på ordnad bostad och arbete är emellertid ej tillräckliga för att lösa anpassningsfrågorna. Omkring 2/3 av invandrarna är nordbor som oftast har varken arbete eller bostad ordnad före ankomsten till Sverige. Detta medför svårigheter särskilt för dem som ej talar svenska. Vissa statliga initiativ har tagits, men det finns fortfarande mycket att göra. Vi vill här ta upp en rad viktiga frågor som omgäende måste uppmärksammas.

Ytterst är det utan tvekan en statlig angelägenhet att ta sig an anpassningsfrågorna och se till att de åtgärder som krävs verkligen blir vidtagna. Det finns emellertid frågor som har en så stark lokal förankring att initiativ bör tas på det lokala planet. Det är ju så att kommunerna ofta när det gäller invandrarfrågor har problem av i viss mån skiftande karaktär beroende på lokala förhållanden. Många faktorer gör att kommunerna ofta bäst kan avgöra vilka åtgärder som är kloka och riktiga för just deras kommun. För att få klarhet i frågor av det här slaget har på liberalt initiativ tillsatts en kommunal utlänningsutredning i Stockholm. Denna utredning har nyligen lagt fram ett betänkande i vilket man pekar på viktiga frågor som bör lösas kommunalt.

I det följande redogörs för några av de områden där det är lämpligt att kommunerna sätter in kraftiga åtgärder.

Informationsbyråer

En grundläggande fråga, som bör lösas på det kommunala planet, är inrättandet av informationskontor för invandrare. Den första anpassningsåtgärd som utlänningsutredningen i Stockholm vidtog var således att öppna ett sådant kontor, Immigrant service. Det finns för närvarande informationsbyråer för invandrare på ett tjugotal orter, men det är utomordentligt viktigt att sådana byråer inrättas i andra städer och kommuner där det finns invandrare. Upplyningsbyråerna bör ligga centralt och ha språkkunnig personal. Vidare bör på byråerna finnas möjlighet till kvalificerad kurativ hjälp. Visserligen bör byråerna i första hand lämna upplysningar om vart invandrare med problem kan vända sig för att få hjälp, men detta kan man inte alltid göra utan viss utredning. Det är ofta så att en invandrare som söker hjälp med en fråga som förefaller honom primär vid ett samtal med en kurator visar sig ha problem som ligger på ett helt annat plan och som kräver åtgärder av annat slag och från annan instans än invandraren själv först trott.

Många invandrare har svårt att göra sig förstådda på svenska. Det medför att de inte sällan när de söker hjälp blir missförstådda. Konsekvenserna härav kan i vissa fall bli ödeläggande. Så är fallet t. ex. när det gäller rätts- och kriminalvården. Det är ett oavvisligt krav att invandrarna får utbildad tolkhjälp i sådana situationer. Därför bör lokalt inom kommunerna upprättas ett register över tolkar. Ett sådant register bör finnas på informationsbyrån som också svarar för administration av registret.

Utbildning

Utbildningen är ett av de viktigaste områdena där kommunerna kan göra en verklig insats. Ett första mål bör vara att så många invandrare som möjligt får lära sig svenska och hur det svenska samhället fungerar. Stödet bör ges åt såväl skolan som vuxenutbildningen. Det kan vad det gäller skolan bestå i inrättandet av en "introduktionsskola" för invandrarbarn och ökat samarbete skola—hem, t. ex. genom föräldraföreningarna, och vad det gäller vuxenutbildningen ökat stöd till studieförbunden. För invandrarbarnen i förskoleåldern skulle man kunna överväga att vid förskolor och daghem inrätta en eller ett par extraplatser i varje grupp. Dessa platser reserveras för invandrare. Vidare kan hushållslärarna vid olika skolor göra en insats genom undervisning för invandrarkvinnor. Sådan undervisning bör tillgodoräknas lärarna såsom ordinarie undervisning.

Samhällsinformation

Varje invandrare bör få noggrann information om förhållandena inom kommunen. Informationen måste ges i sådan form att invandraren kan tillgodogöra sig den utan svårighet. Det är dessutom viktigt med en uppsökande verksamhet. Sådan kan bedrivas av många olika kommunala organ, t. ex. när det gäller mödravård och barnavård från mödra- och barnavårdscentraler eller genom barnavårdsnämnden.

Arbete

Erfarenheterna visar att många arbetsgivare ej är medvetna om det sociala ansvaret för den invandrade arbetskraften. Viss särbehandling av invandrarna förekommer, och kraftåtgärder måste vidtagas snabbt eftersom problemen ökar i takt med invandringen. Ansvaret för invandrarnas anpassning till arbetsförhållandena bör fördelas på flera händer. Samarbete i detta avseende bör komma till stånd mellan de olika organ i kommunerna som är berörda. Därför bör kommunerna tillsammans med de arbetsgivare inom området som har invandrare anställda, studieorganisationer, fackliga organisationer, polismyndigheten och arbetsmarknadsmyndigheten bilda ett kontaktorgan för kontinuerligt samarbete i frågor som berör den invandrade arbetskraften.

Bostad

Invandrarna har mycket stora bostadsproblem. De är ofta hänvisade till de allra sämsta bostäderna, och man kan iakttaga en koncentration av invandrare till områden med dålig bostadsstandard. Åtgärder bör vidtagas för att förhindra ghettobildning, och information bör ges om den rådande situationen på bostadsmarknaden inom kommunen.

Fritid, kultur och religion

Det är viktigt att invandrarna kan disponera sin fritid på ett meningsfullt sätt. Kommunalt stöd bör ges ekonomiskt och med lokaler till invandrarföreningarna. Likaså bör stöd lämnas åt religiösa invandrargrupper. Kommunernas "kulturinrättningar" är nu ofta svårtillgängliga för invandrare, eftersom personalen ofta ej är tillräckligt språkkunnig och ej alltid så väl informerad om invandrarnas situation. Detta förhållande måste ändras, t. ex. genom personalutbildning. Biblioteken bör få större möjligheter till inköp av tidningar och litteratur på invandraspråken.

Av ovanstående framgår att det fält där kommunerna kan göra sina insatser är stort och att man måste ha ordentliga resurser. Staten övervältrar emellertid ständigt nya kostnadskrävande uppgifter på kommunerna. Det är därför en orealistisk tanke att kommunerna, särskilt de som inte är ekonomiskt starka men som har ett stort antal invandrare, skall kunna ta ansvaret för dessa anpassningsåtgärder utan ett stöd från staten. Vi anser därför att ett statligt stöd i form av stimulansbidrag bör utgå till de kommuner som verksamt arbetar för invandrarnas anpassning. Stödet bör i princip ej vara bundet av särskilda användningsföreskrifter, eftersom det ju i dessa frågor främst är kommunerna själva som bäst kan bedöma vilka åtgärder som är kloka och riktiga med hänsyn till de lokala förhållandena. Det är emellertid inte tillräckligt med enbart ekonomisk hjälp, det behövs också resurser på personalsidan. Det behövs personal på invandrarverket, som helt kan ägna sig dels åt att bistå kommunerna med råd och anvisningar, dels åt att stimulera till nya aktiviteter och försöksverksamheter.

Det finns många anpassningsområden som fortfarande är starkt eftersatta som ej är lokalt begränsade och som ej hänger samman med kommunala bedömningar. Vi

vill här framhålla ytterligare områden där staten bör handla snarast och utan att avvakta invandrarutredningens förslag.

Den undervisning som bedrivs vid landets socialhögskolor tar ej närmare upp invandrarfrågorna. Det är därför viktigt att kursplanerna vid socialhögskolorna kompletteras i detta avseende.

Den statliga informationen både om Sverige och svenskt samhällsskick till invandrarna och om invandrarernas situation till svenskarna bör intensifieras. Därför bör ökade resurser för detta ändamål ställas till invandrarverkets förfogande, t. ex för att öka utgivningen av Invandartidningen som måste ges ut på flera språk än som nu sker. Viktigt är även att Sveriges Radio/TV tar upp invandrarernas situation i fler av sina program. Ökad aktivitet vad det gäller sändningar på invandrarernas egna språk bör stimuleras. Det finns många grupper av invandrare som ej talar svenska och som inte har någon möjlighet att få sitt behov av information tillfredsställt. Vidare bör den verksamhet som nu bedrivs i liten skala med folkhögskolekurser för invandrare vidgas.

Många invandrare med kvalificerad utbildning har mycket svårt att i Sverige få arbeten som svarar mot deras kvalifikationer. Detta gäller framför allt flyktingarna som ej har några arbeten ordnade när de kommer hit. Särskilda svårigheter har vissa grupper akademiker. Det finns t. ex. många som har en akademisk utbildning som är fullt praktiskt användbar i Sverige men som av formella skäl ej accepteras här. De blir då ofta tvingade att ta arbeten som ej på långt när motsvarar deras kunskaper. Detta är oriktigt av både humanitära och ekonomiska skäl. Vi vill därför kraftigt understryka behovet av särskilda åtgärder, förslagsvis genom särskild personal inom arbetsmarknadsstyrelsen som får i uppdrag att mer ta sig an dessa frågor.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi,

1. att riksdagen med beaktande av vad i motionen anförts i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till 1971 års riksdag om statligt stöd till kommuner för anpassningsverksamhet bland invandrare;

2. att riksdagen med beaktande av vad i motionen anförts i skrivelse till Kungl. Maj:t påpekar behovet av att åtgärder vidtages omgående och utan att avvakta invandrarutredningens betänkande vad avser

- A. översyn av kursplanerna vid socialhögskolorna så att invandrarproblematiken beredes ökat utrymme,

- B. ökade resurser till invandrarverket för statlig informationsverksamhet,

- C. särskilda åtgärder för att bereda kvalificerat utbildade invandrare arbetsmöjligheter som svarar mot deras kvalifikationer.

Stockholm den 23 januari 1970

Jan-Erik Wikström (fp)

Ruth Hamrin-Thorell (fp)